

De **meerwaarde**
van samenwerking
in een vrij beroep.

FVIB ziet een belangrijke taak weggelegd voor de **overheid** om enkele knelpunten aan te pakken die het aangaan van samenwerkingsverbanden bemoeilijken. De pijnpunten situeren zich vooral op het vlak van een tekort aan managementvakken in de opleiding voor de meeste vrije beroepen; de toeleiding van gekwalificeerd personeel en rechtszekerheid voor noodzakelijke zelfstandige medewerkers.

Ook de **beroepsorganisaties en de ordes en instituten** van vrije beroepen hebben volgens FVIB een rol van betekenis te vervullen in het kader van samenwerking. Zo kan een actualisering van de deontologie de weg naar samenwerking effenen en kunnen de privaatrechterlijke beroepsorganisaties inspelen op de duidelijke behoefte aan advies en begeleiding.

1 - REFLECTIES VOOR HET BELEID

De reflecties ten behoeve van de overheid vallen uiteen in twee groepen van overwegingen. De eerste groep heeft te maken met de meerwaarde voor een aantal essentiële beleidsdoelstellingen van de verspreiding van samenwerkingsvormen in het vrije beroep. Een tweede groep van overwegingen gaat in op de vraag 'wat kan de overheid doen om samenwerking in het vrije beroep te ondersteunen?'

1.1 Maatschappelijke meerwaarde

Zonder afbreuk te willen doen aan de hoge kwaliteit en dienstbaarheid die solowerkende beroepsbeoefenaars leveren, moeten we een aantal positieve effecten van samenwerking erkennen en onderstrepen.

Deze positieve effecten zijn te beschouwen als maatschappelijke troeven van samenwerking omdat zij bijdragen aan de verwezenlijking van een beleidsdoelstelling die breder is. De troeven zijn:

1. Kwaliteit en onafhankelijkheid van de dienstverlening

Samenwerken in associatie biedt sterke garanties voor de kwaliteit van de dienstverlening in het vrije beroep. Dit hangt samen met de specialisatiemogelijkheden, het overleg en de communicatie tussen associés. In dat opzicht mag er geen vrees bestaan dat het unieke karakter van de onafhankelijke dienstverlening van het vrije beroep door samenwerking in het gedrang zou komen.

2. Innovatie in de sector van het vrije beroep

Op zich is associatievorming al een zeer ingrijpende organisatorische innovatie. Daarbovenop biedt een associatie heel wat kansen voor radicale vernieuwingen. De innovatieprojecten die men in associaties van vrije beroepen zal kunnen realiseren zullen positieve effecten meebrengen. Enerzijds zal de kwaliteit van de geboden diensten versterken, en kunnen de vrije beroepers een groei in toegevoegde waarde en werkgelegenheid tot stand brengen. Anderzijds zullen een aantal innovaties, bv. op gebied van ICT, de efficiëntie van de dienstverlening van het vrije beroep ten goede komen en zo de concurrentiepositie van deze kennisintensieve sectoren voor de toekomst garanderen.

3. Nieuwe kansen voor ondernemerschap

Het ondernemen in het vrije beroep is veeleisend. Via samenwerkingsverbanden kunnen de lasten en de risico's van de beroepsuitoefening beter gespreid worden. Op deze wijze kan het zelfstandig ondernemen als vrije beroeper zijn aantrekkelijkheid behouden. Dit biedt in de sterk geëvolueerde maatschappelijke context, bovendien nieuwe kansen, in het bijzondere voor vrouwen en jongeren. Maar ook in het kader van de overdracht en de opvolging op het einde van de loopbaan, dient samenwerken in associatie zich aan als een valabel alternatief.

4. Competentie-ontwikkeling

In een samenwerkingsverband bestaan er grote mogelijkheden voor specialisatie, bijscholing en permanente vorming. Dit geldt in de eerste plaats voor de associés en hun medewerkers. In een associatie kan het informeel leren (van elkaar) quasi voortdurend plaatsvinden. In samenwerkingsverbanden neemt daarnaast de nood toe aan gekwalificeerd ondersteunend personeel. De nieuwe ondersteunde functies bieden een rijke jobinhoud. De goede toeleiding van deze werknemers vraagt een specifieke praktijkgerichte scholing, maar ook een realistische planning.

5. Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen

Vrije beroepers stellen vanuit hun aard de eigen en specifieke maatschappelijke verantwoordelijkheid centraal. De traditionele beroepsethiek staat hiervoor garant. Binnen een samenwerkingsverband ontstaan er echter heel wat mogelijkheden om het Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO), misschien niet zonnig te verdiepen, dan wel te verbreden. In associaties kan men meer ruimte creëren om te zorgen voor een evenwicht tussen 'werk en gezin', kan men diversiteit in het personeelsbestand bewaken en het deugdelijke ondernemingsbestuur (corporate governance) verzorgen.

1.2 Wat kan de overheid doen?

Het hoeft geen betoog dat de rol van de overheid er in de eerste plaats in bestaat te zorgen voor een goed ondernemersklimaat, met aandacht voor de rol die de vrije beroepen moeten kunnen vervullen in het maatschappelijke verkeer. Het beleid zal de juiste randvoorwaarden voor een onafhankelijke beroepsuitoefening, moeten tot stand brengen, ongeacht de praktijkvorm. In een dergelijke situatie zullen ook samenwerkingsverbanden van vrije beroepen zich ten volle kunnen ontplooiën.

Niettemin bestaan er enkele specifieke knelpunten die de kansen op associatievorming en duurzame collegiale samenwerking in het vrije beroep bemoeilijken.

1. Samenwerking en ondernemerschap via onderwijs

Een veel gehoorde klacht betreft de onaangepastheid van de (weliswaar lange, intensieve en academisch hoogstaande) vooropleiding voor de specifieke eisen van de zelfstandige beroepsuitoefening. Bij samenwerkingsverbanden heeft men als beroepsbeoefenaar een sterke behoefte aan kennis van management en organiseren. Het te kort schieten op dit domein wordt zelfs beschouwd als een erg belangrijke drempel voor duurzame samenwerking. In de basisopleiding voor de vrije beroepen is meer aandacht noodzakelijk voor management, maar ook voor vaardigheden op het gebied van samenwerken. Het weerhouden van 'samenwerken' als centrale competentie in het opleidingsprofiel voor de verschillende vrije beroepen zou de algemene attitude tegenover samenwerken in associatie in de toekomst, sterk ten goede komen.

2. Toeleiding gekwalificeerd assisterend personeel

Samenwerkingsverbanden hebben een grote behoefte aan gekwalificeerd ondersteunend personeel voor gespecialiseerde assisterende functies. Het is van uitermate groot belang dat de onderwijswereld en de beroepsorganisaties bij de uitbouw van een opleidings- en bijscholingsaanbod hiertoe zeer nauw overleggen en samenwerken. Dit in het belang van de

kwaliteit van de dienstverlening in het vrije beroep en de kansen van de jonge afgestudeerden op de arbeidsmarkt.

3. Toegankelijke managementondersteuning

Bij het aangaan van samenwerkingsverbanden, d.m.v. fusies en voor het uitbreiden van de associatie, vnl. via de doorgroei van medewerkers, hebben de beoefenaars van de vrije beroepen een duidelijke behoefte aan gespecialiseerd advies en goede begeleiding. Ook bij belangrijke veranderingen en innovatieprojecten is een adequate coaching van beroepsbeoefenaars aangewezen. Extern advies is zondermeer een cruciale succesfactor. Het is aangewezen dat de overheid de aanzienlijke investeringen die men moet doen in consulenten en deskundigen op een ernstige manier ondersteunt. FVIB kijkt dan ook vrij kritisch naar het actuele systeem van de 'ondernemerschapportefeuille' of BEA (Budget voor Economische Advies). Samen met UNIZO pleit de federatie voor een eenvoudiger systeem waardoor ook vrije beroepen er soepel gebruik van kunnen maken.

4. Financiële stimuli gericht op associëren

De uitbouw van een praktijk en zeker een samenwerkingsverband evolueert naar een grotere kapitaalsintensiviteit. Om de investeringen te kunnen dragen dienen beroepsbeoefenaars, en in het bijzonder jonge associés, beroep te kunnen doen op financiële stimuli. De bestaande instrumenten zijn vaak onvoldoende goed gekend in het vrije beroep. Daarenboven zijn de traditionele formules van het Participatiefonds (m.n. Starteo en Optemeo) niet aangepast aan de noden van in associatie collegiaal samenwerkende vrije beroepers. FVIB zal het gesprek aangaan met het Participatiefonds om aanpassingen te laten doorvoeren. De federatie is vragende partij voor een systeem op maat van de associatie van vrije beroepen: 'Assoceo'.

5. Rechtszekerheid voor noodzakelijke zelfstandige medewerkers

De bestaande speelruimte binnen de vennootschappenwetgeving is voldoende groot om de (kostendelende en integrale) samenwerkingsverbanden van vrije beroepen, met garantie voor het burgerlijke karakter en de noodzakelijke dynamiek in aandeelhouders, te voorzien van een gepaste juridische structuur.

In het kader van de opbouw van een samenwerkingsverband is de zelfstandige medewerking in het vrije beroep een noodzakelijk statuut waarbinnen beroepsbeoefenaars in onafhankelijkheid het beroep verrichten in 'onderaanneming'. Dit statuut biedt het juiste kader om de verschillende competenties voor een zelfstandige beroepsuitoefening en het gezamenlijke beheer van een praktijk onder de knie te krijgen en het biedt alle partijen de nodige flexibiliteit.

De aanhoudende rechtsonzekerheid die gecreëerd is rond de zelfstandige samenwerking en de geruchten over een 'heksenjacht op schijnzelfstandigen' in het vrije beroep zijn erg ongunstig voor een klimaat waarbinnen associaties en collegiale samenwerking kunnen floreren. De FVIB rekent erop dat het actuele wetgevende initiatief kan zorgen voor de gevraagde rechtszekerheid. De specifieke benadering van de eigenheid van het samenwerken in het vrije beroep moet hierbij gewaarborgd worden.

2 - ROL ORGANISATIES VAN HET VRIJE BEROEP

Ook de beroepsorganisaties en de ordes en instituten van vrije beroepen hebben een rol van betekenis te vervullen in het kader van samenwerking.

2.1 Deontologie

1. Leidraad voor samenwerking in onafhankelijkheid

In de meeste klassieke vrije beroepen biedt de deontologische regelgeving een strak kader waarbinnen samenwerkingsverbanden kunnen uitgetekend worden. Het mag duidelijk zijn dat er heel wat aanbevelenswaardige deontologische richtlijnen bestaan die ook de kwaliteit van de collegiale samenwerking ten goede komen.

2. Aanpassen aan nieuwe realiteiten

De meeste deontologische voorschriften bevatten echter geboden die getuigen van een te grote voorzichtigheid. Een verstandige actualisering kan zondermeer plaatsvinden zonder dat de onafhankelijke beroepsuitoefening in het gedrang hoeft te komen. Dit geldt in het bijzonder voor de (beperkte) kapitaalparticipatie in professionele vennootschappen door niet-vrije beroepers. In dit kader moet ook (de veralgemening van) de beperking van de aansprakelijkheid voor beroepsfouten ernstig onderzocht worden.

2.2 Stimuleren en ondersteunen

De privaatrechtelijke beroepsorganisaties hebben de verantwoordelijkheid om gepast in te spelen op de duidelijke behoefte aan advies en begeleiding. FVIB wil hierrond met het kenniscentrum samenwerken in associatie optreden als katalysator.

1. Handboek met praktische basisinformatie

In de eerste plaats zullen we verder tegemoet komen aan de behoeften aan praktische basisinformatie. Daartoe zullen de vaststellingen en aanbevelingen van de rondetafel uitwerkt worden in een echt handboek voor wie samenwerken in associatie in de praktijk wil gaan brengen. Het handboek zal de organisatorische mogelijkheden en alternatieven schetsen, maar moet ook een doeboek zijn met handige toetsingslijsten.

2. Praktijkgerichte training, maar ook bijscholing

Samen met de achttien representatieve beroepsorganisaties zal FVIB zorgen voor een zeer goede verspreiding van dit handboek. Tevens zullen we specifieke praktijkgerichte trainingen opzetten. Toekomstige seminaries en workshops zullen bepaalde actuele thema's uitdiepen.

3. Netwerk van ervaren financiële – en juridische adviseurs

FVIB zorgt met haar initiatieven voor een sterke eerstelijns informatieverstrekking. Beroepsbeoefenaars hebben bij de associatievorming echter ook behoefte aan diepgaander technische advies en persoonlijke begeleiding. FVIB zal samen met de projectpartners en beroepsorganisaties onderzoeken of mogelijkheid bestaat om gezamenlijk een netwerk op te richten van vnl. financiële – en juridische adviseurs. Deze moeten de nodige technische expertise aanleveren, maar hebben bij voorkeur ook ervaring met de samenwerking en de specificiteiten van het beroepen in kwestie

4. www.ik-wil-associëren.be

Om vraag en aanbod voor medewerkers en fusiepartners in het vrije beroep beter op elkaar af te stemmen is behoefte aan een aangepast instrumentarium. FVIB zal met de beroepsorganisaties onderzoeken of een zgn. virtuele marktplaats tegemoet kan komen aan de actuele behoeften. Via het eenvoudige webadres www.ik-wil-associëren.be zouden vrije beroepers toegang kunnen krijgen tot een gestructureerde databank via welke kandidaat-associés elkaar kunnen ontmoeten.

5. Verankering kenniscentrum in innovatiebeleid vrije beroepen

FVIB is begin 2006 met steun van het Europees Sociaal Fonds gestart met het kenniscentrum samenwerken in associatie. Inmiddels is het project bijna halfweg. De sensibilisering en adequate ondersteuning van de vrije beroepen rond associatievorming zal een aanhoudende inspanning vragen. FVIB hoopt ook na 2007 de nodige partners te kunnen verenigen om deze ingrijpende innovatiebeweging in het vrije beroep verder te begeleiden. In het licht van de bespreking voor een kaderconvenant tussen de vrije beroepen en de Vlaamse overheid zal FVIB een verankering van het kenniscentrum trachten te realiseren.